

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ДЕРЖАВНИХ БОРГОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В УКРАЇНІ

Слюсаренко А.С., студ.

Науковий керівник – канд. екон. наук, проф. **О.П. Близнюк**
Харківський державний університет харчування та торгівлі

Боргові цінні папери – це цінні папери, що посвідчують відносини позики і передбачають зобов'язання емітента сплатити у визначений строк кошти відповідно до зобов'язання. До боргових цінних паперів відносяться: облігації підприємств; державні облігації України; облігації місцевих позик; казначейські зобов'язання України; ощадні (деPOSITNІ) сертифікати; векселі;

Емісія боргових цінних паперів займає важливе місце у фінансовій діяльності держави, забезпечуючи своєчасне покриття дефіциту бюджету і повноцінне виконання основних цілей та завдань державної соціально-економічної політики. Оскільки практично кожна держава періодично відчуває дефіцит бюджетних коштів, державні боргові цінні папери на сучасному етапі розвитку ринкових відносин перетворюються на один із основних інструментів не лише державного кредиту, а й фінансового ринку країни в цілому.

На сьогодні в Україні рівень розвитку ринку боргових цінних паперів залишається далеким від досконалості. На поточний стан внутрішнього ринку державних боргових зобов'язань України впливають ряд чинників, що визначають його кон'юнктуру. Одним з таких найважливіших чинників є темпи інфляції, які обумовлюють поступове знецінення інвестованих у ОВДП фінансових ресурсів через інфляцію.

Зростання активності держави у сфері розміщення боргових цінних паперів у контексті розвитку вітчизняного ринку державних боргових зобов'язань є цілком позитивною тенденцією. Переорієнтація на внутрішні запозичення у повній мірі відповідає потребам економічної безпеки та цілям економічної політики. Це вимагає від уряду розробки ефективної політики у сфері використання залучених через емісію державних боргових цінних паперів коштів, а також дієвого контролю за їх цільовим витрачанням. Адже лише у такий спосіб стає можливим стимулювати розвиток економіки, забезпечити виконання зобов'язань держави перед інвесторами, уникнути подальшого зростання внутрішнього боргу та визначати джерела нарощування власних доходів бюджету у майбутньому.

УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ ЯК ПРІОРИТЕТНЕ ЗАВДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Соколенко К.В., магістрант

Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. **Л.Л. Носач**
Харківський державний університет харчування та торгівлі

Управління державним боргом країни є одним із напрямів фінансової політики кожної держави. В Україні цю функцію структуровано виконують кілька спеціальних департаментів: Департамент управління державним боргом і Департамент співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями. Основна місія даних департаментів, в першу чергу, полягає у розробці стратегії стосовно внутрішніх і зовнішніх запозичень держави та у погашенні і обслуговуванні державного боргу країни.

Слід зазначити, що існує певна системність в управлінні державним боргом: виявлення реальних джерел погашення боргу та забезпечення достатнього рівня платоспроможності держави. При чому управління може відбуватися в нормальному режимі, коли забезпечується стабілізація боргових параметрів при наявності бездефіцитного бюджету і створюються умови для зближення реальної ставки відсотка за боргом та темпів приросту ВВП, а також під час кризового стану, тобто, коли управління пов'язане із функціонуванням економіки на межі дефолту.

Під час кризового управління вирішуються проблеми щодо проведення загальної оцінки ефективності політики запозичень державою коштів, визначаються максимально припустимі розміри державного боргу та напрями і заходи його стабілізації. Для збалансованого розвитку економіки на даному етапі уряду країни необхідно створити усі можливі умови для підтримки економічних процесів в нормальному стані і забезпечити якість та ефективність управління державного боргу.

Для ефективного управління державним боргом його класифікують за певними ознаками:

1. Капітальний і поточний державний борг, який розрізняється залежно від ступеня охоплення державних боргових зобов'язань. Перший містить усю суму випущених і непогашених боргових зобов'язань держави разом із нарахованими відсотками, що повинні бути виплачені за цими зобов'язаннями. Другий передбачає суми витрат поточного періоду по виплаті відсотків кредиторам за всіма борговими

зобов'язаннями держави і за погашенням зобов'язань, строк сплати яких настав.

2. Активний і пасивний державний борг. Розрізняється залежно від характеру позиції уряду щодо виплати державний боргу. Так, активний борг виникає внаслідок дискретних заходів уряду щодо залучення додаткових ресурсів, а пасивний – виникає в результаті пасивного бюджетного дефіциту.

3. Прямий та умовний державний борг (гарантований) розрізняється залежно від отримувача кредитних ресурсів. При цьому перший відображає обсяги позичених ресурсів, які надійшли в розпорядження уряду країни, а другий є зобов'язаннями держави як гаранта повернення ресурсів кредитору в разі неплатоспроможності позичальника. Обслуговування прямого державного боргу здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, а умовного – за рахунок безпосереднього позичальника.

4. Державний борг за типом кредитора і типом боргового зобов'язання. У такій класифікації кредиторів поділяють на внутрішні і зовнішні. Зовнішніми кредиторами України виступають міжнародні валютно-фінансові організації, офіційні урядові інститути, регіональні та приватні банки, фінансово-кредитні інститути тощо. Зовнішній державний борг – це, в першу чергу, обов'язок уряду держави здійснити виплату боргового зобов'язання перед іноземним суб'єктом. Таке зобов'язання виникає внаслідок здійснення запозичення і в результаті міжнародного правового договору, коли уряд бере на себе зобов'язання гаранта погашення боргу.

У нашій державі, усі, зазначених вище, види державного боргу об'єднує загальна небезпека постійного зростання державної заборгованості, посилення боргового тиску на державний бюджет, погіршення умов на світових фінансових ринках, нестабільної політичної ситуація в країні. Основна проблема полягає не в розмірі самої заборгованості, а в нерозумному витрачання залучених коштів.

Тому, одним з пріоритетних завдань фінансової політики держави є управління та обслуговування державного боргу, а першочерговою задачею уряду країни, яка націлена на збалансоване зростання економіки, є побудова оптимальної системи управління державним боргом. Для вдосконалення функціонування системи державної позики необхідно гарантувати довіру інвесторів, визначати обсяги залучень державою коштів, з огляду на реальні можливості їх повернення, запозичені кошти використовувати в інвестиційних цілях, дотримуватися тенденції збільшення строків обігу облігацій та зменшення їх доходності.